

TEATR PIEŚŃ KOZŁA

Spektakl "Wyspa"

AGATA DUDA-GRACZ

Twórczość, wybrane
spektakle na podstawie
dramatów Szekspira

ŚWIATY WEWNĘTRZNE

Redakcja pakietu edukacyjnego
"Światy wewnętrzne":

Małgorzata Woźniak, Tomasz
Wiśniewski

Konspekty: Paulina Niedzielska
Koordynacja Programu

Between.Edukacja: Kosmopolis
2020: Ewelina Stefańska

Team Between: Bartłomiej
Pastuszka, Katarzyna

Kręglewska, Agnieszka
Grzegowska, David Malcolm,

Paulina Niedzielska, Zofia
Pinkiewicz, Ewelina Stefańska,

Małgorzata Woźniak, Tomasz
Wiśniewski

Nadzór merytoryczny: Katarzyna
Kręglewska, Tomasz Wiśniewski i
David Malcolm

Koncepcja programu
edukacyjnego: Tomasz
Wiśniewski

organizator

współpraca

50-lecie
Uniwersytetu
Gdańskiego

Kapielecko
Morskie
Sopot

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura w sieci”

ŚWIATY WEWNĘTRZNE

Spis treści:

Wstęp	3
"Wyspa" Teatru Pieśń Kozła	4
Twórcy "Wyspy"	8
O „Wyspie” Teatru Pieśń Kozła	9
Agata Duda-Gracz	11
Szekspir u Agaty Dudy-Gracz	15
Źródła uzupełniające	18
Konspekty	19
Przypisy	27

PODKREŚLONE FRAGMENTY TEKSTU ORAZ TOWARZYSZĄCE IM FOTOGRAFIE BĄDŹ ILUSTRACJE SĄ LINKAMI DO MATERIAŁÓW AUDIOWIZUALNYCH! LINKI ZEWNĘTRZNE OZNACZONE SĄ TAKŻE IKONAMI:

ORAZ

Wstęp

Próba do spektaklu "Wyspa" Teatru Pieśń Kozła
Fot. Mateusz Bral

W rozdziale dziewiątym skupiamy się na tych zjawiskach we współczesnym teatrze polskim, które ilustrują możliwości opisywania światów wewnętrznych jednostki. Przybliżamy sylwetkę reżyserki Agaty Dudy-Gracz, a także przywołujemy wrocławski Teatr Pieśń Kozła i jego przedstawienie „Wyspa”. Nie przez przypadek punktem odniesienia w obu przypadkach jest najwybitniejszy dramatopisarz języka angielskiego William Szekspir. We wstępie pokazujemy zdjęcia autorstwa Mateusza Brała z prób do „Wyspy” w reżyserii Grzegorza Brała, inspirowanej słynną „Burzą” Stradfordczyka.

"Wyspa" Teatru Pieśń Kozła

„Wyspa” w reżyserii Grzegorza Brała powstała w 2016 roku we współpracy z choreografem Ivánem Pérezem Avilésem i tancerzami prowadzonego przez niego teatru INNE. Choć przedstawienie trwało zaledwie godzinę, w jego realizację zaangażowanych było kilkunastu aktorów/śpiewaków oraz sześciu tancerzy z różnych stron świata. Jego premiera 1 grudnia 2016 roku odbyła się w maleńkiej salce w podziemiach dawnego klasztoru we Wrocławiu, ówczesnej siedzibie teatru.

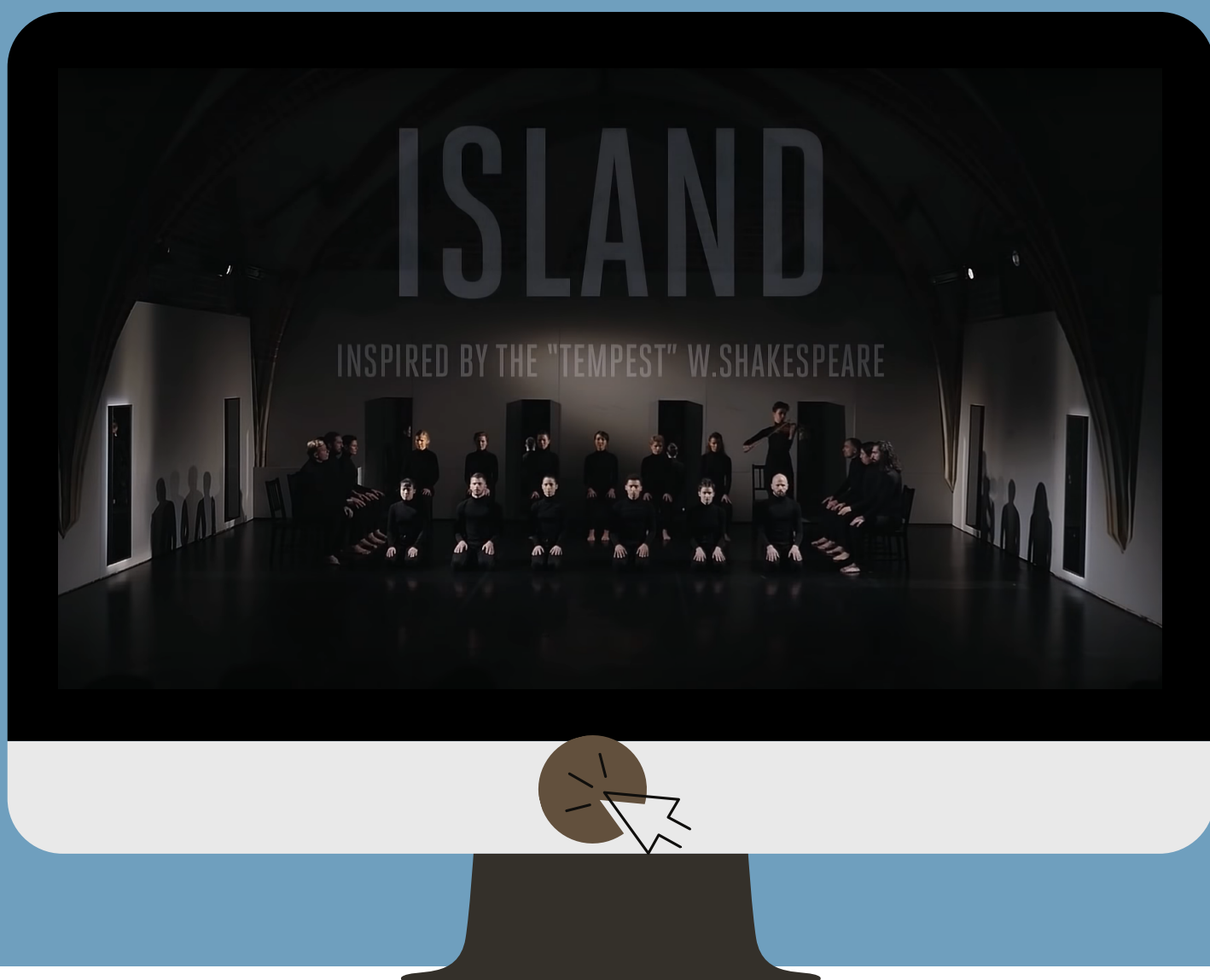
Każde przedstawienie rozpoczynał reżyser krótkim wstępem, podczas którego przybliżał widowni koncepcję inscenizacji oraz zwracał uwagę, że trwa ono niespełna godzinę. Podkreślał tym samym intensywny przebieg tego krótkiego przedstawienia.

Tak jak w innych spektaklach Teatru Pieśń Kozła, o specyfice tego przedstawienia decyduje intensywna i intrygująca warstwa muzyczna. Odpowiadają za nią stale współpracujący z zespołem Jean Claude Acquaviva oraz Maciej Rychły. Wykonanie pieśni przygotował Łukasz Wójcik.

Warstwa werbalna przedstawienia opiera się na kilkunastu krótkich tekstach pisanych w formie wierszy (poematów?), autorstwa Alicji Brał. Warto zwrócić uwagę, że przedstawiane są one zarówno po polsku, jak i po angielsku. Tak zwana interlingwalność (oznaczająca użycie kilku języków podczas jednego spektaklu) jest kolejną cechą charakterystyczną Teatru Pieśń Kozła.

Przedstawienie silnie splata warstwę wokalną z warstwą wizualną. Charakterystycznej dla Teatru Pieśń Kozła muzyczności towarzyszy tutaj świetnie dopracowane choreografia Ivána Péreza Avilésa. Scenografia ograniczona jest do kilku zaledwie elementów, takich jak przede wszystkim krzesła i lustra. Strona wizualna przedstawienia inspirowana jest w dużej mierze malarstwem kubistycznym.

Trailer do przedstawienia „Wyspa” Teatru Pieśń Kozła
w reżyserii Grzegorza Brała, zrealizowanego we
współpracy z teatrem tańca INNE. Choreografia: Iván
Pérez Avilés.

Przedstawienie inspirowane było ostatnim dramatem Williama Szekspira, zatytułowanym „Wyspa”. Trudno jednak doszukać się na scenie bezpośredniego przełożenia konkretnych scen. W większej mierze mamy tu do czynienia z bardziej ogólnym nawiązaniem do stanów wewnętrznych postaci, którymi miotają skrajne emocje – przede wszystkim Prospera i jego córki Mirandy.

Fot. Mateusz Bral

W jednym z wywiadów Grzegorz Bral podkreśla, że przy tworzeniu spektaklu inspirował się „staroislandzką tradycją opowiadania umierającemu snu, w którym obudzi się po śmierci. – Można powiedzieć, że my na scenie opowiadamy piękny sen umierającemu światu, którym rządzą manipulacja, kłamstwo i brzydota. Wyspa stanowi zwierciadło i punkt odniesienia dla wyobraźni, która szuka ocalenia. Od nas zależy, w jakim śnie się obudzimy”[1].

Dostępny na stronie teatru program wprowadza nas w świat „Wyspy” w następujący sposób:

„Tytułowa WYSPA to samotny człowiek wraz ze swoimi pragnieniami, obsesjami, tęsknotami. W naszej interpretacji BURZA Williama Szekspira dzieje się w oszalałej wyobraźni starca Prospero, który przykuty do swego więzienia snuje marzenia i sny. Człowiek zdradzony i oszukany żyje wyłącznie marzeniami, które sam stwarza. Wyobraźnia Prospero jest poetycka i magnetyczna. Kreuje on wszystkie postacie, które go otaczają, będąc każdą z nich i żadnej z nich nie widząc naprawdę. Wyobraźnia jak mit stwarza muzykę i taniec. Narracja starca jest nielogiczna, sugestywna i nie poddaje się zasufladkowaniu. Prospero opowiada o przeżyciach, marzeniach, których nie można spełnić i świecie, który nie istnieje. Wszystko ma formę poematów muzyczno-tanecznych. Prospero od dwunastu lat jest więźniem i opowiada dwanaście muzycznych poematów. Cudownej choreografii towarzyszy przejmująca polifonia wokalna. Zespół 19 wykonawców to wnętrze szalonego umysłu samotnego starca. Burza to ostatni tekst dramatyczny Szekspira. Pisany z perspektywy odchodzenia i pożegnania ze światem. Jest metaforą i baśnią jednocześnie. Nasycony smutkiem i nostalgią spektakl tworzą aktorzy teatru razem z tancerzami uznanego choreografa Ivána Péreza. Reżyserem jest Grzegorz Bral, a autorką pieśni i dramaturgii Alicja Bral. Muzyka Jean Claude Acquaviva, Maciej Rychły oraz tradycyjne pieśni gruzińskie”[2].

Fot. Mateusz Bral

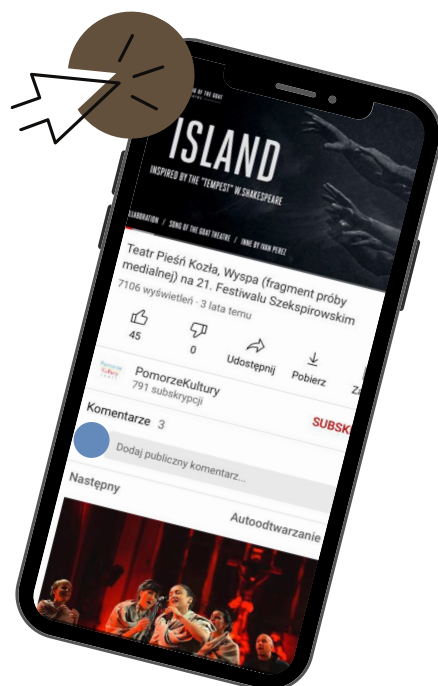
Twórcy "Wyspy"

Oprócz wspomnianych dotychczas artystów, twórcami tego niezwykle rozbudowanego przedstawienia są następujący artyści:

Obsada: Anu Almagro, Rhianna Compton, Julianna Habel-Bloodgood, Katarzyna Janekowicz, Magdalena Kumorek, Olga Kunicka, Natalia Voskoboynikov, Magdalena Wojnarowska, Paweł Frasz, Dominik Kujawa, Sebastian Mach Dimitris Varkas, Łukasz Wójcik

Tancerze: Christopher Tandy, Inés Belda Nácher, Orla Mc Carthy, Caroline Mougnot, Leon Poulton, Baptiste Menard, Max Makowski, Carla Pérez Mora, Bruno Morais, Livia Petillo, Marivi Da Silva Torrentino, Abián Hernández, Maja Mirek, Jarek Kruczek, Astrid Sweeney, David Pallant, Kenan Dinkelman, Francesca Merolla.

Fragment próby medialnej do pokazu „Wyspy”
podczas XXI. Festiwalu Szekspirowskiego
w Gdańsku udostępniony przez portal
Pomorze Kultury.

O „Wyspie” Teatru Pieśń Kozła

Fot. Mateusz Bral

- 6 zdjęć Matusza Brała na portalu Culture.pl:
<https://culture.pl/pl/galeria/wyspa-teatr-piesn-kozla-galeria>

- Małgorzata Matuszewska w recenzji „Teatr Pieśń Kozła: piękna Wyspa”: „Artyści Pieśni Kozła brzmiali świetnie. Było też na co popatrzeć, bo Grzegorz Bral postawił tym razem na zupełną prostotę czarnych kostiumów wszystkich artystów. Poczucie wyobcowania i wręcz szaleńczej samotności ludzi zamieszkujących tytułową wyspę widać zwłaszcza w prostej, bardzo subtelnej scenie, gdy Magdalena Kumorek staje w pobliżu tańczących i śpiewających, ale przygląda im się z boku, z twarzą wyrażającą smutek, bardzo bliski rozpacz”[3].

O „Wyspie” Teatru Pieśń Kozła

Iván Pérez z grupy INNE w rozmowie z Tomaszem Wiśniewskim o współtworzeniu z Grzegorzem Bralem Wyspy Teatru Pieśń Kozła:

„Tomasz Wiśniewski: Czy możesz porównać próby Teatru Pieśni Kozła z pracą, którą zazwyczaj wykonujesz z tancerzami?

Iván Pérez: Był to wyjątkowy proces, ponieważ śpiewający aktorzy potrzebowali dużo czasu, żeby stworzyć pieśni, a potem się ich nauczyć. Minęło kilka tygodni, zanim dostałem utwory, nad którymi mogłem pracować z tancerzami. W tym czasie byliśmy podzieleni na grupy. Tancerze pracowali przy nagraniach, które otrzymali od śpiewających, ci zaś tworzyli nowe pieśni. Oczywiście spotykaliśmy się, żeby omawiać nasze pomysły. Testowaliśmy małe fragmenty choreografii do istniejących pieśni, sprawdzaliśmy, czy do siebie pasują.

Tomasz Wiśniewski: Więc najpierw był dźwięk, a potem ruch?

Iván Pérez: Rzeczywiście. Musimy pamiętać, że najpierw powstała muzyka, a potem tekst. To znaczy, że artyści najpierw uczyli się melodii, a potem dodawali do niej słowa. Sporo czasu zajęło nam upewnienie się, czy stworzona przez nas choreografia była tak dopracowana jak pieśni. W międzyczasie wymyślaliśmy materiał, który nie łączył się z żadnym konkretnym utworem, ale współgrał z tematem przewodnim całego występu. A to z kolei przyspieszało proces tworzenia nowych kompozycji, ponieważ przedstawialiśmy materiał, który nie był przypisany do żadnej konkretnej pieśni. Innymi słowy, niektóre układy taneczne powstały ze względu na konkretne pieśni, a inne powstawały niezależnie i miały swój indywidualny język oraz przesłanie. Do nich musieliśmy znaleźć odpowiednie pieśni. Jak widzisz, był to bardzo elastyczny proces. Nie podporządkowaliśmy się jednej, spójnej metodzie. Połączyliśmy różne, tak by móc tworzyć materiał, ruch i śpiew, i poruszać się po nim”[4].

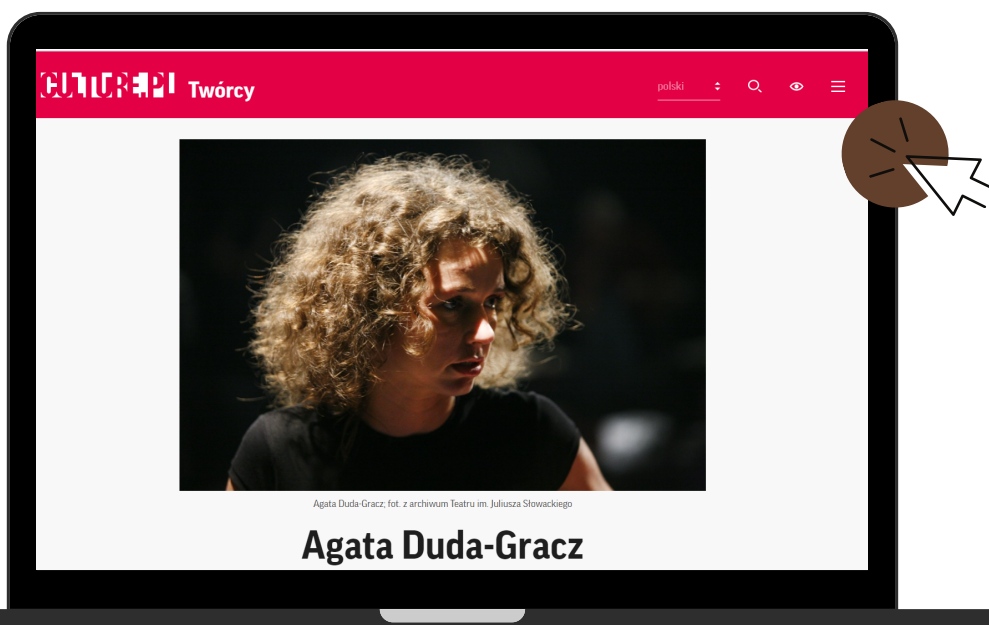
Agata Duda-Gracz

Agata Duda-Gracz jest wszechstronną artystką teatralną. W swoich spektaklach odpowiada zazwyczaj jednocześnie za scenariusz, scenografię, kostiumy, charakteryzację i reżyserię. Już w swoim debiucie („Kain”, premiera 17 kwietnia 1998 roku w Teatrze im. Stanisława Ignacego Witkiewicza w Zakopanem), kiedy była jeszcze studentką, odpowiadała zarówno za scenografię, jak i reżyserię[5].

Nie przepada za określeniem „artystka”. Niedawno przyznała w wywiadzie dla „Przekroju”: „[...] ja tylko robię rzeczy. Nikomu nie muszą się podobać moje przedstawienia. Ale też nikt nie może mi zarzucić, że nie potrafię ich robić”[6].

W jej spektaklach widoczne są inspiracje sztukami plastycznymi, o których reżyserka mówi w licznych wywiadach. Dużą wagę odgrywa tutaj jej wykształcenie – oprócz reżyserii w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej w Krakowie ukończyła także historię sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim[7]. Niemały wpływ na rozwój świadomości estetycznej reżyserki miało też zapewne wychowanie w artystycznym środowisku – jej ojcem był bowiem malarz Jerzy Duda-Gracz[8].

Reżyserka nie jest związana na stałe z żadnym teatrem ani szkołą teatralną. Swoje spektakle realizuje w różnych instytucjach, w całej Polsce.

Polecamy artykuł
na stronie
Culture.pl

Od początku swojej kariery mierzy się z wymagającymi tekstami, często z klasyką (m.in. wielokrotnie z dziełami Szekspira). Nie gustuje natomiast w inscenizowaniu dramatów współczesnych[9].

W wywiadzie z 2007 roku, zapytana o to, co najbardziej interesuje ją w teatrze, odpowiedziała: „Fascynuje mnie wszelki mit i jego konfrontacja z rzeczywistością. Współistnienie umarłych z żyjącymi. Nasze nieuchronne przemijanie i w końcu śmierć – zarówno ciał, jak i idei. Niewyczerpywalnym tematem jest oczywiście miłość. Zarówno ta skomplikowana i bolesna do drugiego człowieka, jak i ta największa – do samego siebie. Interesuje mnie cała sfera tematów obejmujących wszelkie fanatyzmy: religijne, patriotyczne, moralno-obyczajowe. Warto też mówić o wszechobecnej wyprzedaży – zasad, marzeń, wierzeń i samych siebie. Moje spektakle nie są obiektywne. Są moje”[10].

Coraz częściej Duda-Gracj decyduje się na pisanie autorskich dramatów, które następnie wystawia na scenie. Do takich tytułów należą między innymi:

- „Ja, Piotr Rivière, skorom już zaszlachtował siekierom swoją matkę, swojego ojca, siostry swoje, brata swojego i wszystkich sąsiadów swoich...”[11] (Teatr Muzyczny Capitol we Wrocławiu, premiera: 9.11.2012),
- „Kumernis czyli o tym, jak Świętej Panience broda rosła”[12] (Teatr Muzyczny w Gdyni, premiera: 30.10.2015),
- „Będzie Pani zadowolona, czyli rzecz o ostatnim weselu we wsi Kamyk”[13] (Teatr Nowy w Poznaniu, premiera: 25.03.2017),
- „Ustawienia ze świętymi, czyli rozmowy obrazów”[14] (Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi, premiera: 7.09.2019 i Teatr Collegium Nobilium w Warszawie, premiera: 20.09.2019).

Ważnymi inspiracjami w tych spektaklach pozostają prawdziwe historie, ludowość oraz tragiczne konflikty dziejące się pomiędzy zwykłymi ludźmi. Agata Duda-Gracz przyznaje: „Polskości czy «polakowości» jest w moich spektaklach coraz więcej. Bo to jest moja własna «słoma z butów», której się wstydzę i jednocześnie jestem z niej dumna. Co do polskiego repertuaru... zauważyłam, że pod hasłem «repertuar polski» na ogół kryje się romantyzm. Trzeba wielkiej pokory i umiejętności, żeby się z nim zmierzyć”[15].

[Przeczytaj cały wywiad na stronie Encyklopedii Teatru Polskiego](#)

W swoim dorobku reżyserka ma także interesujące projekty performatywne z pogranicza teatru. Należy do nich na przykład zrealizowane w 2016 roku „Bardzo tanie przedstawienie z bardzo ważnych powodów zrobione tylko raz. Chyba”. Jak przeczytamy na stronie Culture.pl: „[...] reżyserka uczciła pięćdziesięciolecie pracy artystycznej Feliksa Szajnerta, realizując w krakowskim Teatrze im. Juliusza Słowackiego – głównym miejscu pracy aktora – spektakl «Bardzo tanie przedstawienie z bardzo ważnych powodów zrobione tylko raz. Chyba». Osadzając Szajnerta w centrum akcji i w teatralizowany sposób wręczając mu nagrody i odznaczenia – które aktor w trakcie swojej kariery już uzyskał – Duda-Gracz nie tylko nobilitowała doświadczonego artystę, lecz także bawiła się pojęciem teatru i grała z konwencją, a towarzyszące temu wydarzeniu performatywnemu poczucie ironii wskazywało na często przesadną podniosłość uroczystości tego typu. Umowność ceremonii to zresztą nie jedyna rzecz, od której spektakl się dystansował; «Bardzo tanie przedstawienie...» zwracało również uwagę na nową dykcję Słowackiego, w symboliczny sposób odcinając się od poprzedniej. Zmianę – nie tylko formalną, ale również pokoleniową – Duda-Gracz zaakcentowała, wprowadzając na scenę ekipę sprzątającą”[16].

Ostatnim spektaklem, który Agata Duda-Gracz zdążyła wyreżyserować przed pandemią, były „Ustawienia ze świętymi, czyli rozmowy obrazów” – przedstawienie przygotowane ze studentami III roku Wydziału Aktorskiego Akademii Teatralnej w Warszawie na potrzeby Festiwalu Czterech Kultur w Łodzi. „Reżyserkę ciekawi w świętości jej niezwykłość i powszedniość jednocześnie. Z jednej strony: historia żywota człowieka, która z jakichś powodów została uznana za wyjątkową, a z drugiej to, co następuje potem – bytowanie transcendentne, a także bycie przekaznikiem wartości religijnych, patronem i opiekunem ludzi. Żywym, bądź malowanym świadectwem Boga. «Uważam, że każdy z nas jest święty. Nie wszyscy łądujemy na ołtarzach, jednak moim zdaniem, świętość jest zjawiskiem powszednim i między innymi o tym jest ten spektakl» – stwierdza Agata Duda-Gracz”[17].

Dla reżyserki bardzo ważna jest praca z aktorem. Jak przyznaje w filmie stworzonym przy okazji nominacji do Paszportów POLITYKI: „Aktor jest najbliższym, najważniejszym współpracownikiem i partnerem. To ja jestem dla niego, a nie on dla mnie. [...] Ja się pracy nie boję. Wręcz przeciwnie. Moja mama zawsze tak mówi, że praca to modlitwa. To tak jest, a trudno bać się modlitwy. Dlatego też nie boję się aktorów. Dlatego też tak ważny, tak inspirujące są wszystkie kolejne etapy: od rozmów, analiz i budowania relacji, przez wszystkie pierwsze ćwiczenia, patrzenia, budowanie świata, nasycanie go, improwizacji, po układanie scen, potem wyrzucanie scen, przywracanie, pisanie na nowo, aż do tego ostatniego momentu, kiedy wszystko się już zaczyna, kiedy aktorzy już rozkładają skrzydła i zaczynają lecieć”[18].

Niecodziennym sposobem pracy nad rolą są pisane przez reżyserkę tzw. „listy do postaci”[19]. Są one swego rodzaju monologiem wewnętrznym postaci, który powstaje przed okresem prób. Aktor otrzymuje tekst na początku pracy nad spektaklem i jest on rodzajem charakterystyki postaci, w którą artysta będzie się wcielał. Listy zawierają wiedzę o postaci z okresu przed rozpoczęciem spektaklu. Język, którym Agata Duda-Gracz pisze poszczególne listy jest zbliżony (lub nawet tożsamy) z językiem, którym posługuje się dana postać.

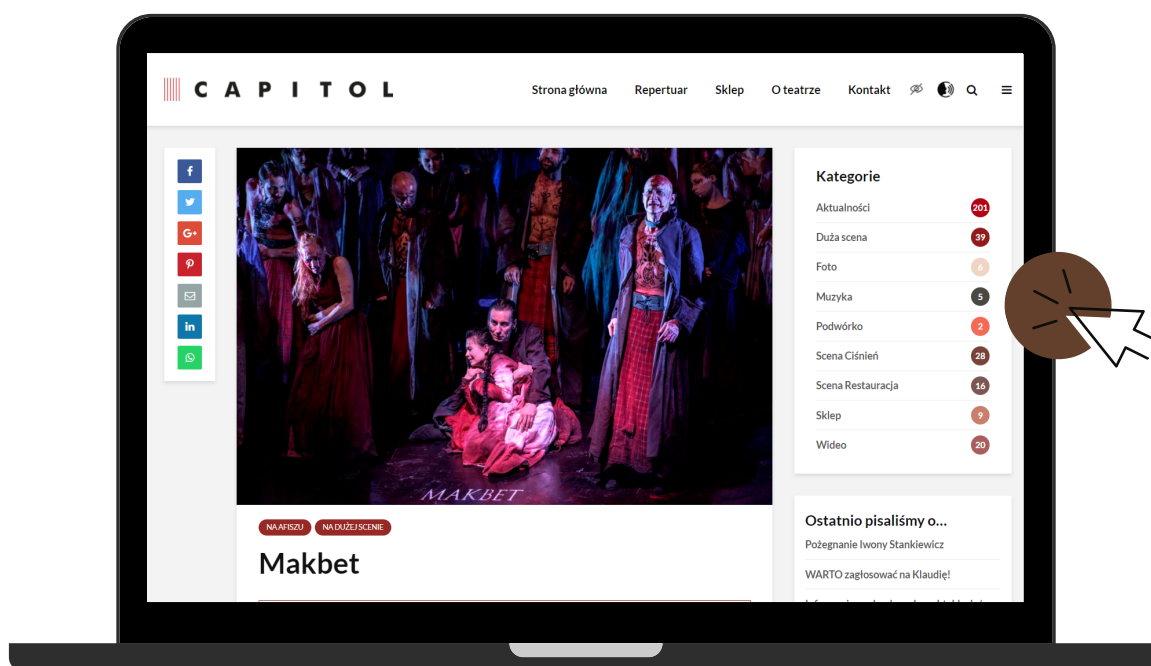
Szekspir u Agaty Dudy-Gracz

Wśród wystawianych klasyków Agata Duda-Gracz niejednokrotnie wracała do dramatów Williama Szekspira. Do ostatnich premier zaliczyć można „Makbeta” zrealizowanego w Teatrze Muzycznym Capitol we Wrocławiu (premiera: 13.10.2017) oraz „To ja jestem Hamlet” (premiera: 26.04.2019) z Teatru Nowego w Poznaniu.

„Makbet” odróżnia się od dotychczasowych spektakli reżyserki. Na scenie, składającej się z ważącego kilka ton podnośnika, znajduje się ponad czterdziestu aktorów, którzy przez cztery godziny prezentują bardzo krwawą (to akurat nie novum) historię króla szkockiego.

Wrocławski spektakl nie tylko odbiega od typowej stylistyki przedstawień Agaty Dudy-Gracz, ale także jest kolejnym nowym głosem w odczytaniu dramatu Szekspira. Tytułowy bohater przez prawie cały spektakl uwięziony jest w jednym miejscu na scenie. Oprócz tego: „[...] dramaturgia spektaklu mniej skupiała się na tradycyjnym przedstawianiu intrygi, a bardziej podkreślała przepływ obrazów na scenie i wizualny charakter dzieła. Dramaturgiczne intencje miały również charakter polityczny – zmultiplikowano bowiem postaci kobiece, obdarzając je głosem mężczyzn z dramatu, tym samym opowiadając te historie, które zostały przemilczane, zapomniane, usunięte”[20].

Z „Makbetem” w reżyserii Agaty Dudy-Gracz łączy się także ciekawa anegdota na temat łamania teatralnych przesądów, o której opowiada reżyserka: „Spektakl nosi tytuł «Makbet» bez żadnych dopisków. Przesąd teatralny głosi, że trzeba go zmienić bądź dopisać podtytuł (np. Tragedia szkocka albo Tragedia Makbeta), w przeciwnym razie może dojść do różnego rodzaju nieszczęść – od klęski przedstawienia poczynając, na śmierci któregoś z uczestników kończąc. Poza tym nie powinno się robić premiery w piątek trzynastego. Nasza odbyła się 13 października – w piątek. Po trzecie: na scenę nie wolno wnieść trumny, ponieważ to również zwiastuje śmierć. Jedna z Wiedźm przez miesiąc próbowała z trumną jako swoim nieodłącznym atrybutem. Trumna wyleciała wraz ze wszystkimi innymi rekwizytami, kiedy w trakcie pracy zrezygnowałam z jakichkolwiek przedmiotów na scenie”[21].

Na stronie internetowej teatru[18] można zapoznać się z obsadą i fragmentami recenzji, a także zobaczyć zdjęcia i trailer spektaklu. W zakładce „Audio/wideo” znajdują się także nagrania dwóch utworów muzyczno-wokalnych ze spektaklu, które gorąco polecamy Państwa uwadze.

Inny dramat Szekspira stał się inspiracją do stworzenia spektaklu „Ja jestem Hamlet”. Artystka wróciła do swojej wcześniejszej – bardziej kameralnej – stylistyki inscenizatorskiej. Będący pięćdziesiątym spektaklem w karierze Dudy-Gracz, „Ja jestem Hamlet” stał się polem do refleksji nad środowiskiem teatralnym. Na scenie pojawiają się początkujący aktorzy, znerwicowana inspicjentka, egocentryczny choreograf, nieźrównoważona scenografka, a także reżyser z kompleksem niższości, okrutnie postępujący z całą obsadą jak i swoimi współpracownikami. Dramat Szekspira stał się dla Dudy-Gracz pretekstem do zadania otwartych pytań o etykę zawodową i nadużycia w pracy teatralnej.

O czym według samej reżyserki jest ten spektakl? „O kompleksach. O uzależnieniu od «bycia artystą». O pysze. O obciążeniu matką i ojcem: ich myśleniem, ich dokonaniem i brakiem dokonań, ich miłością i stawianymi nam wymaganiami. O dziedziczeniu: historycznym, kulturowym i tym rodzinnym [...] i sprzedajności sztuki i artystów. O samotności. O miłości. O heroizmie. I, jak już mówiłam, o zjawisku miernoty. Konstrukcja mojego tekstu jest oparta na konstrukcji Szekspira. Każda ze scen bezpośrednio wynika z pierwowzoru i przenosi go na grunt teatru Elsynor, w którym trwają próby do wystawienia Hamleta w reżyserii «wziętego» reżysera o ksywce Edi. Ten zaś «jest w procesie», a wraz z nim cała świta asystentów, dramaturgów i scenografów. Ich tworzywem są aktorzy, którzy – jak wiadomo – zrobią wszystko [...]». O widzach nie ma na razie mowy. Ważne, że kiedyś tam kupią bilety, przyjdą, a i tak nic nie rozumieją”[19].

Gorąco zachęcamy do zapoznania się z opisem przedstawienia „Ja jestem Hamlet” oraz do obejrzenia zdjęć i filmów promujących spektakl na stronie teatru: <http://bit.ly/jajestemHamlet>. Dzięki nim zbliżycie się Państwo do pełnego napięcia i przybranych masek świata Hamleta... – a może Ediego?

Źródła uzupełniające

Zachęcamy do odwiedzenia wymienionych wcześniej stron internetowych teatrów, a także następujących witryn:

- Najnowszy wywiad z Agatą Dudą-Gracz: M. Stroiński, Czas Hamletów. Rozmowa z Agatą Dudą-Gracz, "Przekrój", <http://bit.ly/ADGPrzekroj>
- Agata Duda-Gracz o pracy reżysera: Agata Duda-Gracz: Zawsze byłam z boku, nie płynę głównym nurtem, PolitykaPL, <http://bit.ly/ADGPolityka>
- Artykuł na Culture.pl poświęcony Agacie Dudzie-Gracz: M. Mokrzycka, Agata Duda-Gracz, Culture.pl, <http://bit.ly/ADGCulture>

9. ŚWIATY WEWNĘTRZNE

Konspekt: nauczyciele

Poniższy konspekt stanowi pierwszą część omówienia tematu dziewiątego „Światy wewnętrzne” i przeznaczony jest dla nauczyciela. Oparto go na zwiastunach spektakli dostępnych na stronie Teatru Pieśń Kozła, w szczególności na zwiastunie spektaklu „Wyspa” w reżyserii Grzegorza Brała.

organizator

współpraca

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura w sieci”

between: edukacja

Kosmopolis 2020

- 1. Rozgrzewka.** Uczniowie tworzą dwie mapy myśli, obie z nazwiskiem William Szekspir na środku kartki. Pierwsza z nich zawiera daty, fakty i cechy dzieł, czyli informacje które byłyby potrzebne uczniom podczas sprawdzianu lub na maturze. Druga to opinie, myśli i skojarzenia, o których powiedzieliby podczas nieformalnej rozmowy, na przykład z przyjacielem.
- 2. Wstęp merytoryczny** dotyczący Szekspira, jego twórczości oraz sztuki, na której oparta jest „Wyspa” Teatru Pieśń Kozła, czyli „Burzy”.
- 3. Dyskusja.** Dlaczego, zdaniem uczniów, sztuki Szekspira inspirują tak wielu wybitnych współczesnych reżyserów? Jest on uważany za jednego z najbardziej utalentowanych dramatopisarzy wszechczasów, jednocześnie oryginały jego dzieł napisane są archaicznym językiem, a ich akcja rozgrywa się w odległych dla nas czasach, odległych miejscach... Co może być przyczyną tego niesłabnącego zainteresowania twórczością Szekspira? Potrzeba sprawdzenia się jako twórca, zachwyty nad aktualnością sztuk pomimo upływu lat, a może zwykły snobizm?
- 4.** Wspólne oglądanie zwiastunu „Burzy” Teatru Pieśń Kozła.
- 5. Wrażenia.** Jakie emocje wzbudziło w uczniach to niespełna dwuminitowe nagranie? Czy zaciekało ich, zachęciło do obejrzenia całego spektaklu, gdyby pojawiła się taka możliwość? Co sądzą o teatrze, w którym aktor jest wszystkim – postaciami, tekstem, muzyką, rytmem, tańcem, scenografią, symbolem? Jaką rolę w tworzeniu tego wrażenia odgrywają jednolite stroje aktorów?

organizator

współpraca

50-lecie
Uniwersytetu
Gdańskiego

Kapitał
Miejski
Sopot

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura w sieci”

9. ŚWIATY WEWNĘTRZNE

Konspekt: uczeń

Poniższy konspekt stanowi drugą część omówienia tematu dziewiątego „Światy wewnętrzne” i przeznaczony jest dla osób zainteresowanych samokształceniem, w szczególności uczniów i studentów. Jest poświęcony Agacie Dudzie-Gracz i jej twórczości, która znalazła swoje miejsce w temacie „Światy wewnętrzne” obok Teatru Pieśń Kozła.

organizator

współpraca

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura w sieci”

between: edukacja Kosmopolis 2020

1. Posłużysz się teraz metodą rodem z Tindera – czyli najpierw ocenisz po zdjęciach, a później przeczytasz opis ;) Zdjęcia, do których prowadzą poniższe linki, pochodzą ze spektakli reżyserki Agaty Dudy-Gracz. Spróbuj na ich podstawie określić, jakie są cechy, które łączą spektakle Dudy-Gracz, jaką estetykę upodobała sobie twórczyni i co może być wiodącym motywem jej dzieł:

<http://bit.ly/ADGKumernis>

<http://bit.ly/ADGKamyk>

<http://bit.ly/ADGHamlet>

<http://bit.ly/ADGUstawienia>

2. Teraz czas na opis! W sekcji merytorycznej rozdziału znajdziesz informacje o Agacie Dudzie-Gracz. Zapoznaj się z nimi, a następnie porównaj z wiadomościami, które zdobyłeś/aś podczas pracy z pierwszym konspektem¹. Jak myślisz, dlaczego Duda-Gracz i Teatr Pieśń Kozła znaleźli się w tym samym rozdziale?
3. W sekcji merytorycznej znajdują się linki do zwiastunów dwóch spektakli Agaty Dudy-Gracz. Oba są adaptacjami dzieł Szekspira. W miarę oglądania (możesz odtwarzać po kilka razy to samo) zapisuj swoje wrażenia i porównuj materiał z tym, co sam wyobrażałeś/aś sobie podczas czytania „Makbeta” i „Hamleta”.
4. Wybierz sobie jedną postać – Makbeta lub Hamleta – i spróbuj opisać, jak jego wewnętrzne przeżycia, myśli i emocje, stały się „motorem akcji” dramatu, zdecydowały o przebiegu wydarzeń. Możesz w tym celu posiłkować się tekstem, na przykład czytać poszczególne monologi głównego bohatera i notować, jakimi czynami zaowocowały.

---

¹ Jeżeli nie zaglądałeś/aś do pierwszego konspektu, możesz to teraz nadrobić lub tylko przeczytać drugi rozdział z sekcji merytorycznej.

organizator

współpraca

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura w sieci”

between: edukacja Kosmopolis 2020

5. Jeżeli dokładnie przeczytałeś/aś notatkę o Agacie Dudzie-Gracz, to pamiętasz, że jedną z jej metod pracy są „listy do postaci”. Bazując na „Makbecie” i „Hamlecie”, wybierz bohatera lub bohaterkę dramatu (ale nie tego samego, co w poprzednim punkcie) i napisz list będący przesłaniem od tej osoby do współczesnego społeczeństwa. Wyjdź od motywu świata wewnętrznego, skup się na tym, co myśli postać. Bohaterowie drugoplanowi również są mile widziani!

organizator

współpraca

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura w sieci”

9. ŚWIATY WEWNĘTRZNE

Konspekt: ogólny

Poniższy konspekt jest ostatnią częścią omówienia tematu dziewiątego „Światy wewnętrzne” i ma profil ogólny, czyli może być wykorzystany i przez nauczyciela i przez ucznia. Mowa w nim zarówno o Teatrze Pieśń Kozła, jak i o Agacie Dudzie-Gracz.

organizator

współpraca

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura w sieci”

between: edukacja Kosmopolis 2020

1. Zjawisko niezbadanych procesów zachodzących w ludzkiej głowie fascynowało artystów – i nie tylko artystów – od setek lat. Nasz umysł to jedyne w swoim rodzaju miejsce akcji, w którym przez całe życie rozgrywamy opowieści. Jednym z nowocześniejszych dzieł poruszających tę tematykę jest film animowany „W głowie się nie mieści”, który bardzo Wam polecamy! Jakże jeszcze potraficie podać przykłady książek, seriali, filmów itp., których wydarzenia zachodzą wewnątrz czyjejs głowy?
2. **Pytanie abstrakcyjne:** gdyby świat wewnętrzny był planetą, to z czego by się składał? Spróbujcie wymienić jego elementy, tak jakbyście opisywali budowę Ziemi czy Marsa.
3. Zarówno Grzegorz Bral, jak i Agata Duda-Gracz wykorzystali dramaty Szekspira, aby opowiedzieć historię, która nie odzwierciedla tekstu sztuki w skali jeden do jednego. Jak oceniacie tego typu praktyki adaptacyjne? Uważacie, że kultowe dzieła są dobrym materiałem do rozwijania własnych opowieści – na przykład o współczesnych problemach? A może twórcy powinni albo uszanować oryginalny tekst i przebieg akcji, albo stworzyć coś własnego?
4. Wyszukajcie zwiastuny spektakli Teatru Pieśń Kozła i tych reżyserowanych przez Agatę Dudę-Gracz, ale tym razem te, które nie są oparte na znanych Wam dramatach Szekspira. Spróbujcie opisać nastrój spektakli na podstawie zwiastunów i odgadnąć, o czym traktują – bez czytania opisów! Możecie potem sprawdzić, czy Wam się udało. :D
5. **Projekt graficzny:** Narysujcie świat wewnętrzny (na przykład swój) jako planetę. Dodajcie krótkie opisy poszczególnych warstw i elementów, bezpośrednio obok rysunku lub osobno.

organizator

współpraca

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura w sieci”

between: edukacja Kosmopolis 2020

Projekt literacki: Wróćcie do listu z konspektu drugiego. Jeżeli nie zaglądaliście do tego konspektu, zróbcie to teraz – lub improwizujcie :D Napiszcie jedną scenę będącą opisem wydarzeń, które mogłyby mieć miejsce, gdyby Wasz bohater lub bohaterka zrobili coś, co rozważali tylko w myślach, lub gdyby ich myśli ostatecznie doprowadziły ich do czynu. Uwaga: musi to być coś, co w oryginalnym dramacie się nie wydarzyło! Możecie wybrać inną postać, niż w zadaniu z konspektu drugiego, lub inny dramat Szekspira.

Jeżeli chcecie się podzielić swoimi pracami, ślijcie je na adres:
between.pomiedzy@gmail.com

organizator

współpraca

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura w sieci”

Przypisy

- [1] „«Wyspa». Premiera spektaklu Teatru Pieśń Kozła już 1 grudnia”, <https://kultura.gazetaprawna.pl/artykuly/995125,wyspa-teatr-piesn-kozla.html>.
- [2] Opis przedstawienia „Wyspa”, <http://piesnkozla.pl/uploads/island.pdf>.
- [3] M. Matuszewska, „Teatr Pieśń Kozła : piękna «Wyspa» (recenzja)”, <https://wroclaw.naszemiasto.pl/teatr-piesn-kozla-piekna-wyspa-recenzja/ar/c13-3941227>
- [4] „«Whatever works» – Iván Pérez z grupy INNE w rozmowie z Tomaszem Wiśniewskim o współtworzeniu z Grzegorzem Bralem «Wyspy» Teatru Pieśń Kozła”, https://tekstualia.pl/files/c250dc07/rozmowa_tomasza_wisniewskiego_z_ivanem_perzem.pdf.
- [5] Agata Duda-Gracz, Encyklopedia Teatru Polskiego, <http://www.encyklopediateatru.pl/autorzy/5938/agata-duda-gracz> [dostęp: 29.09.2020].
- [6] M. Stroiński, Czas Hamletów. Rozmowa z Agatą Dudą-Gracz, "Przekrój", <https://przekroj.pl/kultura/czas-hamletow-rozmowa-z-agata-duda-gracz-maciej-stroinski> [dostęp: 29.09.2020].
- [7] M. Mokrzycka, Agata Duda-Gracz, Culture.pl, <https://culture.pl/pl/tworca/agata-duda-gracz> [dostęp: 29.09.2020].
- [8] Obrazy artysty można obejrzeć na przykład na stronie https://nck.krakow.pl/wirtualne_zwiedzanie-galerii-jerzego-dudy-gracza/ podczas wirtualnego zwiedzania Galerii Jerzego Dudy-Gracza.
- [9] M. Mokrzycka, dz. cyt., dostęp: 29.09.2020].
- [10] J. Nowicka, Mówię językiem innym niż ojciec, „Rzeczpospolita” nr 192, 2007, <http://encyklopediateatru.pl/artykuly/42860/mowie-innym-jezykiem-niz-ojciec> [dostęp: 29.09.2020].
- [11] Więcej informacji na temat spektaklu (m.in. realizatorzy, obsada, zdjęcia oraz film promujący spektakl) na stronie: <https://www.teatr-capitol.pl/spektakle/ja-piotr-riviere/>.
- [12] Więcej informacji na temat spektaklu (m.in. realizatorzy, obsada, zdjęcia oraz plakat) na stronie: <https://www.muzyczny.org/pl/spektakle/71-kumernis-czyli-o-tym-jak-swietej-panience-broda-rosla.html>.
- [13] Więcej informacji na temat spektaklu (m.in. realizatorzy, obsada, zdjęcia oraz materiał wideo) na stronie: <https://teatrnowy.pl/spektakle/bedzie-pani-zadowolona-czyli-rzecz-o-ostatnim-weselu-we-wsi-kamyk/>.

- [14] Więcej informacji na temat spektaklu (m.in. realizatorzy, obsada, zdjęcia oraz fragmenty recenzji) na stronie: <https://tcn.at.edu.pl/spektakl/ustawienia/>.
- [15] J. Nowicka, dz. cyt., dostęp: 29.09.2020.
- [16] M. Mokrzycka, dz. cyt., dostęp: 29.09.2020.
- [17] M. Woźniak, Każdy z nas jest święty, <http://biegiemdokultury.blogspot.com/2019/10/kazdy-z-nas-jest-swiety.html> [dostęp: 29.09.2020].
- [18] Agata Duda-Gracz: Zawsze byłam z boku, nie płynę głównym nurtem, PolitykaPL, https://www.youtube.com/watch?v=Ud4L-LjFox0&ab_channel=PolitykaPL [dostęp: 29.09.2020].
- [19] Agata Duda-Gracz cytuje jeden z listów w wywiadzie udzielonym Magdalenie Rewerendzie: <https://kulturaupodstaw.pl/najwazniejsi-sa-aktorzy-agata-duda-gracz-teatr-nowy-improwizacje/>.
- [20] M. Mokrzycka, dz. cyt..
- [21] M. Stroiński, Czas Hamletów. Rozmowa z Agatą Dudą-Gracz, "Przekrój", <https://przekroj.pl/kultura/czas-hamletow-rozmowa-z-agata-duda-gracz-maciej-stroinski> [dostęp: 29.09.2020].
- [22] Makbet, Teatr Muzyczny Capitol, <https://www.teatr-capitol.pl/spektakle/makbet/> [dostęp: 29.09.2020].
- [23] M. Stroiński, dz. cyt., dostęp: 29.09.2020.